

ΤΟ ΑΠΟ ΔΑΝΙΑΣ ΑΧΡΙ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΜΟΥ.

(Συνεχ. ἀπ. Σελ. 177 Αριθμ. 18)

Ἡ Σαξωνικὴ ἐπικράτεια οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἰσχυρὰ, μ᾽ ὅλον ὅτι ὁ λαὸς αὐτῆς εἶναι ἢ ἀνδρειοτέρα τῶν Γερμανῶν φυλῆ, καὶ ἔχει τὰ πρωτεῖα τοῦ πνεύματος, καὶ οἱ περιφημότεροι ποιηταὶ καὶ τεχνῖται τῆς Γερμανίας κατάγονται ἐξ αὐτοῦ. — Ὅλοι δ' οἱ τὴν μητρόπολιν Δρέσδην διερχόμενοι περιηγηταὶ ἢ ὁδοιπόροι ὁμολογοῦν ὅτι εἶναι σχεδὸν ἡ ὠραιότατη τῶν τῆς Εὐρώπης πόλεων. Κειμένη παρὰ τὸν Ἐλβαν ποταμὸν ἔχει μεγαλοπρεπῆ τινὰ γέφυραν καὶ τὰ θελκτικώτατα καὶ μαγευτικὰ θεάματα, καὶ ἐκ δεξιῶν αὐτῆς καὶ ἐξ εὐωνύμων, εἰς τόπους βουνώδεις. Πέριξ δὲ τῆς πόλεως εἶναι οἱ τερπνότατοι περίπατοι, καὶ μεταξὺ τῶν δημοσίων αὐτῆς οἰκοδομημάτων ἐπισημότερα εἶναι ὁ Δυτικὸς Ναὸς καὶ τὸ Παλάτιον εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ πολυτιμοτάτη Συλλογὴ, ἧται ὁ πράσινος θόλος λεγόμενος, καὶ τὰ ἐξ ἐλεφαντίνων κοκκάλων, ἀργύρου, χρυσοῦ ἢ καὶ ἀδαμάντων, ἀριστουργήματα τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων τεχνιτῶν καὶ λεπτουργῶν, ἅτινα κηρύττουν τρανῶς εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὴν λαμπρότητα τῶν πάλαι ἐκλεκτόρων τῆς Σαξωνίας, καὶ μάλιστα τῶν δύο Αὐγούστων, τῶν καὶ βασιλέων τῆς Πολωνίας. Ἐνδοξότεραι δὲ καὶ ὄντως τερπναὶ εἶναι αἱ μεγάλαι τῶν Εἰκονογραφιῶν στοαὶ, τῶν ὁποίων ἡ φήμη δι᾽ ἤλθε πανταχοῦ, καὶ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἀπλῆ μόνον θεὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἐκπλήξῃ καὶ τὸν ὄστις οὔτε ἶδεν οὔτε ἤκουσε περὶ τῶν Καλῶν λεγομένων Τεχνῶν. Πασίγνωστον δὲ εἶναι καὶ τὸ ἐργαστήριον τῶν φαρφουρίων (τῆς Πορκηλάνης) εἰς τὴν Δρέσδην.

Ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν δ' αὐτῆς κατάστασιν καὶ ἡ φυλὴ τῆς Σαξωνίας ὑπέκειτο εἰς διαφόρους ἰδιαιτέρας δυναστείας. Παρεκτὸς δὲ τῆς ἰδίας τῆς βασιλείας συνέστησε καὶ πολλὰ Γερμανικὰ Δουκάτα, διὸ καὶ ἡ φυλὴ αὕτη πολιτικῶς δὲν εἶναι ἰσχυρὰ, ἂν καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς

ἦναι ἀρκετὰ μέγας. Παρατηροῦντες δ' ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ὅτι, πρὸ δύο περίπου Ἑκατονταετηρίδων, ἡ Χυδαϊκὴ διάλεκτος τῶν Σαξόνων ἔγινεν ὄχι μόνον ἡ γραφομένη γλῶσσα ὅλης τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν καὶ ἡ γλῶσσα ὅλων τῶν πεπαιδευμένων αὐτῆς, ἐννοοῦμεν κάλλιστα τὴν πνευματικὴν τῶν Σαξόνων πρόοδον, καὶ δικαίως δυνάμεθα ν' ἀποδόσωμεν εἰς τὰς τότε περιστάσεις τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἦναγκάσθησαν, δηλαδή, ὁ τότε κληρὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ τῶν Διαμαρτυρομένων νὰ σπουδάσωσιν αὐτοὶ μάλιστα τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν καὶ τὰς Γραφάς, καὶ μεταξὺ τῶν ἐριστικῶν περὶ Θρησκείας πολέμων ἠγωνίζοντο ἀμφότερα τὰ μέρη νὰ φωτίσωσι τὴν νεολαίαν, καὶ ἐκ τούτου ἐπήγασαν τὰ τσαῦτα Πανεπιστήμια καὶ Γυμνάσια, καὶ τὸ τοσοῦτον πλῆθος τῶν Σχολείων.

Ἄλλ' ἂν καὶ δικαίως πρέπη νὰ ἐπαινέσωμεν τὸν ζῆλον καὶ τῶν δύο τούτων μερῶν εἰς τὸ νὰ δόσωσιν ἀρκετὰς γνώσεις καὶ νὰ ἐπεκτείνωσι τὸν φωτισμὸν, δὲν δυνάμεθα μ' ὄλον τοῦτο νὰ μὴν ὁμολογήσωμεν ὅτι ἔγειναν καὶ γίνονται καθ' ἑκάστην ἀρκετὰ σφάλματα ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα. Πρῶγμα λυπηρὸν τῶντι ὅταν καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι δὲν γνωρίζωσι τὸν σκοπὸν πρὸς τὸν ὁποῖον κυρίως τείνουσιν! Οὕτως οἱ μὲν ἐπιμελούμενοι κατ' ἐξοχὴν ἐπιστήμην τινὰ, πρέπει νὰ ἔχωσιν ἄλλον σκοπὸν, οἱ δὲ ζητοῦντες τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν, ἀναμφιβόλως ἄλλον. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὰ πλείοτερα μέρη ἀνήγειραν πολλὰ πανεπιστήμια καὶ ἀρκετὰ γυμνάσια, ἀποβλέποντα νὰ κάμωσιν ὅλους τοὺς μαθητάς των λογιστάτους καὶ φωστῆρας ὄχι μόνον εἰς τὰς πρακτικὰς περὶ τοῦ ἔθνους γνώσεις, εἴτε τὰς λαλουμένης διαλέκτους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀνωφελεῖς γνώσεις καὶ τὰς νεκρὰς ἀκόμη γλώσσας, αἱ δὲ Κυβερνήσεις ἀπαιτοῦν ὥστε οἱ ἐν τοῖς πράγμασι νὰ κατέχωσιν ὅλας ἢ τινὰς τῶν γνώσεων τούτων, ἔπεται ἐξ ἀνάγκης ὅτι οἱ πλείοτεροι, ἀνεπιτήδευτοι ὄντες εἰς ἣν κατετάχθησαν ἀκολούθως

πολιτικὴν θέσιν, ὑπόργημα ἢ ἐπάγγελμα, καὶ ἔχοντες τὴν μορφήν καὶ τὸ σχῆμα τῶν Πανεπιστημόνων ἀρνοῦνται καὶ οἱ ἴδιοι τὴν ἀνικανότητά των, καὶ πιστεύουν ὅτι ἔχουν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὔτε ὠνειρεύθησαν κἄν, ἤγουν ὅτι εἶναι ἀξιωματικοὶ, ἐνῶ δὲν εἶναι, ὅτι ἰατροὶ, ἐνῶ δὲν εἶναι, ὅτι Θεολόγοι, ἐνῶ ὄχι κτλ. Καὶ τὰ κοινὰ δὲ σχολεῖα ἔχουν τὰ ἴδια σχεδὸν σφάλματα ἢ καὶ μεγαλύτερα. Διδάσκονται π. χ. οἱ νέοι ἢ αἱ νέαι γραμματικῶς ξένας γλώσσας, πρὶν νὰ γνωρίσωσι καλῶς τὴν μητρικὴν των διάλεκτον. Παραδίδονται τὴν Ἱστορίαν τοῦ Κόσμου καὶ τὴν Γενικὴν Γεωγραφίαν, πρὶν ν' ἀκούσωσι τὰ ἴδια καλὰ ἢ κακὰ τῶν προγόνων αὐτῶν ἔργα κτλ., περὶ τῶν ὁποίων καὶ συλλαμβάνουν πάντοτε συγκεχυμένας καὶ ἀναμεμιγμένας εἰς τὸν νοῦν των ιδέας. Εἰσάγεται δὲ τοσοῦτον πλῆθος βιβλίων εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, ὅσα οὐδεὶς τῶν παλαιῶν ἤθελε πιστεύσειν ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὸ ἀστεϊότερον πάντων εἶναι ὅτι βιάζονται ν' ἀποστηθίσωσι μηχανικῶς ὅλα τὰ βιβλία ταῦτα, χωρὶς νὰ γνωρίζωσιν οὔτε κἄν τὰς λέξεις αὐτῶν. Πρᾶγμα ἀναπαυτικὸν μὲν εἰς τὸν διδάσκοντα, δυσκολώτατον ὁμως καὶ ἐξοντωτικὸν τῶν νοητικῶν δυνάμεων εἰς τὰ τέκνα!!

Ἡ τοιαύτη δὲ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ πολλῶν ἤδη ἐνιαυτῶν εὐρίσκοντο γενικῶς τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ παντὸς εἴδους σχολεῖα εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, φαινομένη πολλά βλαβερὰ, ἔδοσεν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς συγγραφεῖς, διὰ νὰ γράψωσι καὶ ν' ἀποδείξωσι τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, ὥστε τὰ νῦν ὄχι μόνον ἐπαινοῦνται τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ σχολεῖα τῆς Γερμανίας, τῆς Ἀγγλίας κτλ. ἀλλὰ παρουσιάζονται καὶ ὡς παραδείγματα ἀξιομίμητα εἰς τοὺς ἄλλους τόπους, διότι κατ' ἀλήθειαν εἶναι γενικῶς καλὰ, μὴ ὅλον ὅτι ἔχουν καὶ τινα ἐλαττώματα.— Καθὼς δὲ ὁ ἰατρὸς δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ ἀσθενῆ τινὰ, αὐτὸν δὲν γνωρίζῃ ἀκριβῶς τὴν φύσιν τοῦ πάθους αὐτοῦ, ὥστε ν' ἀποβάλλῃ ῥιζηδὸν πᾶν τὸ ποιοῦν τὸ κακόν, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ καλῶς ἂν αὐτὸς ὁ πάσχων καὶ οἱ πε-

ρὶ αὐτὸν συνδράμωσιν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, καὶ καθὼς
 δὲν συμφέρει εἰς τὸν ἀσθενῆ ν' ἀκούη πολλοὺς ἄλλους τὸ
 αὐτὸ μὲν παθόντας, διάφορον δ' ἰδιοσυγκρασίαν ἔχοντας,
 παρόμοια πρέπει νὰ κάμνωσι τὰ ἔθνη ὡς πρὸς τὰς πνευμα-
 τικὰς αὐτῶν ἀρρώστιας, ἤτοι δὲν πρέπει τὸ ἐν ἔθνος νὰ
 μιμῆται τὸ ἄλλο ὡς πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῆς μαθήσεως τὸ
 εἶδος, ἀλλὰ νὰ συμβουλευῆται τοὺς ἰδίους αὐτοῦ σοφοὺς,
 οἱ ὅποιοι καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ τὸν σφυγμὸν αὐτοῦ
 γνωρίζουν ἐντελέστατα. Ποῖαι δὲ εἶναι αἱ μεγαλήτεραι
 ῥίζαι τῶν κακιῶν, τὰς ὁποίας πρέπει ν' ἀποκόψωσιν εἰς
 τὰ Πανεπιστήμια, τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Σχολεῖα ἢ Κυ-
 βέρνησις ἢ αἱ ἐφορίαι αὐτῶν, ἂν θέλωσι νὰ πράξωσι κα-
 λὸν πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος των, θέλομεν τὸ ἀναπτύ-
 ξει μ' ὀλίγους λόγους ἀμέσως — Αναμφιβόλως ἅπαντα τὰ
 πρὸς τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν ἀνεγειρόμενα πανταχοῦ
 τειαῦτα καταστήματα ἀποβλέπουν ὥστε τὸ ἔθνος ἢ ἡ πα-
 τρίς ν' ἀπολαύη καρποὺς ἀπ' αὐτά. Ἐπομένως δὲ ὀλίγοι
 ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς αὐτὰ θέλουν γείνει κατ' ἐξοχὴν
 ἐπίσημοι σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες, πλειότεροι πεπαιδευμέ-
 νοι καὶ πεφωτισμένοι. ἔλοι δὲ, ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ γνω-
 ρίζωσιν ἑαυτοὺς μέλη τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἰδίου ἔθνους, προ-
 ωρισμένα ὥστε διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ν' ἀναπληρώσωσι
 τὸν μέγαν καὶ κυριώτερον τῆς ἀνθρωπότητος σκοπὸν. Τοῦ-
 το δ' εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ τέλος ὅλων τῶν φιλεκπαιδευ-
 τικῶν προπαρκασκευῶν τῶν ἔθνῶν, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἄδικον
 νὰ στοχαζώμεθα τὸ ἐναντίον. Ἀλλὰ δὲν ἔγιναν οἱ ἀ-
 παιτούμενοι εἰς τοῦτο καρποί. — Διατί ἄραγε; Διότι, πι-
 θανόν, πρῶτον μὲν ἐπροσπάθησαν ν' κάμωσιν ὅλους με-
 τόχους πολλῶν καὶ διαφόρων ἐπιστημῶν, ὡς προεῖρηται.
 ὁθεν ἢ γραμματισμένη μανία τῆς Εὐρώπης· δεύτερον δὲ
 διότι δὲν ἐννόησαν καλῶς τί σημαίνει Γενικὴ καὶ ἰ. Ἐθني-
 κὴ ἐκπαίδευσις τῆς Νεολαίας. Περὶ τῆς βελτιώσεως δὲ
 τῶν δύο τούτων ἀντικειμένων, ὡς πολλὰ σπουδαίων τῶν-
 τι, καὶ μάλιστα ὡς παρατηρῶ καὶ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα, θέ-
 λω διαλάβει εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τοῦ Φιλολογικοῦ τοῦ-
 του Συγγράμματος. (ἀκολουθεῖ). Ὁ ἐκ Δογίας * * *